

Dictador blanc, dictador negre

Joan F. Mira

Avui que escric aquest paper, 27 de setembre, fa trenta anys que es van aplicar les últimes sentències de mort firmades pel dictador Francisco Franco, que fins fa ben pocs mesos encara presidia a cavall els ministeris del govern d'Espanya, i que presideix el pensament de bona part de la dreta. Dos militants d'ETA i tres del FRAP si no em falla la memòria, van ser els últims afusellats de matinada. Vam ser conscients llavors, i no sé si ho som encara (o si n'és conscient tanta gent, joves o no tan joves, per a qui tot allò no significa ja res), que la dictadura tenia els dies comptats, i que havia d'acabar, com acabà, exercint allò que més bé havia sabut fer des del principi: el terror i la mort. El gran dictador ja es moria lentament, de cara a tot el país, amb els informes mèdics quotidians, i es va morir del tot encara no dos mesos després dels últims homes que ell va fer matar. Una mort exemplar, per tant, una mort pròpia de la vida del petit personatge sinistre, el nom del qual tant ha costat d'esborrar dels carrers i les places i figura en tants llocs on els seus continuadors no han deixat mai de manar. A Santander, per exemple, on ixes del pàrquing a la plaça de l'Ajuntament i te'l trobes de cara, triomfal, i on els generals de la guerra tenen encara carrers ben importants dedicats a la seua memòria. Els dictadors europeus no han estat escassos, al llarg del segle XX, i sembla que a primers del XXI només en queda aquell de Bielorrússia, que no sabem quant durarà. De Mussolini, Lenin, Hitler, Stalin, Mao és feta la història de més de mig segle, acompanyats de figures menors però igualment odioses, de Franco fins a Pol Pot i a Ceaucescu. I si alguna cosa han tingut en comú és l'amor al terror, la megalomania, el gust per imposar la pròpia presència, el menyspreu absolut que sentien pels seus mateixos pobles.

D'aquest segle horrorós de dictadors, no se n'ha salvat cap territori o continent, ni Amèrica (excepte la del nord), ni Àsia ni Àfrica. I en un petit país d'Àfrica, la Guinea Equatorial, vaig passar jo uns dies memorables aquell final de setembre i primers d'octubre del 1975, mentre Franco es moria i matava. Per raons que ara no són del cas, jo formava part d'un tribunal de revàlida de batxillerat, que havia d'examinar als instituts de Santa Isabel (ara Malabo) i de Bata, ja que allà no hi havia professors acreditats. M'estalviaré la impressió d'un país que, en cinc o sis anys d'independència, s'havia auto-destruït fins a la ruïna absoluta. Hi havia una mica pertot rusos, cubans i xinesos, perquè era el temps de l'"antiimperialisme" i tot allò. L'exèrcit local, bàsicament, es dedicava a posar barreres als camins i carreteres i cobrava una propina grossa per alçar-les i deixar passar. Llavors, una vesprada jo corregia exàmens a l'institut de la capital, al costat mateix del palau presidencial, antiga seu del governador colonial, i vaig

sentir un soroll de cotxes per les finestres obertes. Com que de cotxes no en circulava pràcticament cap, vaig voler mirar per la finestra a veure què era allò, i un xicot guineà, professor improvisat, va fer un salt i em va llançar a terra. Davant del meu ensurt, m'explicà que allò era que passava el president cap al palau, i que davant sempre portava un jeep amb soldats, amb metrallera armada, que disparaven sense avisar si veien moviment a les finestres. El president, el dictador, era Macías Nguema Biyogo Ndong, i els xiquets havien de cantar himnes i eslògans en el seu honor: "*El imperialismo, abajo. El colonialismo, abajo. Hasta la muerte con Macías*", etcètera. Fins a la presó, la tortura i la mort, sota Macías (i després sota el seu nebot, i així fins ara), han anat tants guineans que no es poden comptar. Mentre es moria l'històric dictador blanc, afusellant, el nou dictador negre disparava alegrement sobre els seus súbdits. I aquesta és la meua petita història d'aniversari, que no és només una història de colors de pell.

“Com que de cotxes no en circulava pràcticament cap, vaig voler mirar per la finestra a veure què era allò, i un xicot guineà, professor improvisat, va fer un salt i em va llançar a terra. Davant del meu ensurt, m'explicà que allò era que passava el president cap al palau, i que davant sempre portava un jeep amb soldats, amb metrallera armada, que disparaven sense avisar si veien moviment a les finestres”